

ligt godtgjort, og Landbocommissionens Betænkning indeholder ligeledes Grunde derfor. Argumentet skal altsaa ligge deri, at den paa-tænkte Erstatning var uforsøstændig, og som Folge deraf skal Regjeringen have erkjendt, at der intet Retfærdighedskrav paa Erstatning eksisterer. Nu kunde jeg vel overlade til vedkommende Minister at gaae dette Argument imøde; men da det et et-reent juridisk Argument, og da det hører til den Tankerække, ved hvilken jeg for Diebtikket befinder mig, skal jeg tillade mig at sige et Par Ord derom. Sagen er nemlig denne, at det er en urigtig Forudsætning, at der her skulde være Spørgsmaal om en directe og umiddelbar Anvendelse af Grundlovens § 87. Mit sidste Foredrag indeholdt, om jeg ikke feiler, allerede tilstrækkelige Data til at godtgjøre det Feilagtige i denne Sætning; thi her er ikke Spørgsmaal om umiddelbart at fikle Nogen ved hans Egen-dom. Det er et ganske andet Standpunkt, fra hvilken Sagen maa betragtes, idet her — som forhen vlist — er Spørgsmaal om et Retfærdighedskrav ligeoverfor Lovgivningen. Jeg mener derfor, at den ærede Talers Argumentation fra Grundlovens § 87 ikke træffer (nei!), skjøndt jeg derfor gjerne vil indrømme ham, og forsaavidt gaae ind paa den Tanke, der ligger til Grund for hans Uttringer, at Manden i Grundlovens § 87 vistnok ikke kan holdes uden for Betragtningen ved den Overveelse, der for Diebtikket foreligger; men om en umiddelbar Anvendelse af den oftnævnte § kan der her ikke være Tale; og det maatte dog forudsættes, naar Argumentet skulde have endog saa blot ringeste Vægt (Ja, det er rigtigt!).

Altsaa, mine Herrer! naar vi gjennemgaae den hele Række af herhen hørende Love, finde, vi, at det staaer fast, at Skattelettelsen er anerkjendt som, eller i Lovgivningen træder frem, som en saadan Ret, om hvilken Skatteyderne havde en fuldkommen besøiet Anledning til at vente, at den ikke vilkaarligt, ikke uden Er-

statning vilde blive dem betagen. Dette er den ene Side af Sagen; men Sagen har ogsaa en anden Side, som egentlig er hiin Betragtningens Complement, eller om man saa vil, den samme Betragtning, seet fra en anden Side, nemlig Hensynet til de factiske bestaaende Forhold. Under en mangeaarig, næsten 200 aarig Lovgivnings stadige Bessyttelse have Forholdene udvirket sig saaledes, som de ere. Enhver veed jo dog, at de privilegerede Jorder stedse ere blevne kjøbte og betalte dyrere end de uprivilegerede; og dette Hensyn til slige Jorders virkelige større Værdi under en saadan Lovgivnings Gylbighed og Herredom, dette Hensyn har gjort sig gjældende i Handel og Wandel, ikke blot ved Kjøb og Salg, eller som en anden Taler senere tilføiede, ved Mageffekte; det har fremdeles gjort sig gjældende ved mange andre Transactioner, ved Pantsettelse, ved Bortforpægtninger, ved Udlæg til Creditorer, ved Skifteindlæg og Arvedelinger, samt i mangfoldige andre, hyppigt forekommende og i det virkelige Liv dybt indgribende Forhold; og ved alle disse Leiligheder ere Borgerne med Fortrosthed og med Tillid til Lovens Bessyttelse, stadigt gaaede ud fra den Forudsætning, at her stode de paa en fast Grund, hvor de turde gjøre deres sikre Beregning. Derfor har Enhver, som kjøbte saadanne Jorder, iaget den mindre Skattebyrde i Betragtning, og det var ligesaa lidet en Daarstab, at han gjorde dette, som at han tog i Betragtning den mindre Skattebyrde, som hvilede paa de ved den gamle Matrikul lavt ansatte Jorder; det var ligesaa lidet en Daarstab, som at han tog Hensyn til, om den Jord, han kjøbte, i sig selv var bedre eller slettere; thi den Jord, som er af en bedre Bonitet, giver sin Eier et rigere Udbytte, en større Indtægt, medens det privilegerede Hartkorn paa Grund af Skattelettelsen, bærer en mindre Udgift, og Resultatet bliver forsaavidt det samme.